

LIÊN CHI HỘI LÃO KHOA TP. HỒ CHÍ MINH
HỘI NGHỊ KHOA HỌC THƯỜNG NIÊN 2023 (14-16/04/2023)

CÁC CHIẾN LƯỢC HỖ TRỢ NUỐT CHO NGƯỜI CAO TUỔI CÓ RỐI LOẠN NUỐT

TS. Lê Khánh Điền

Phó Chủ tịch Hội Ngôn ngữ trị liệu Châu Á – Thái Bình Dương
Trưởng Khoa Phục hồi chức năng – Bệnh viện An Bình
Giảng viên thỉnh giảng Đại học Y Dược TP. Hồ Chí Minh

NỘI DUNG

1. Nuốt bình thường
2. Rối loạn nuốt ở người cao tuổi
3. Phục hồi chức năng rối loạn nuốt
4. Chiến lược hỗ trợ:
 - Chiến lược phòng ngừa
 - Chiến lược bù trừ và phục hồi

1. NUỐT BÌNH THƯỜNG

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

3

Bốn giai đoạn nuốt

<https://medlineplus.gov/ency/anatomyvideos/000126.htm>

The 4 Stages of Swallowing:
Biomechanics & Bolus Movement
<https://www.youtube.com/watch?v=HlaW3FUVM3k>

16/04/2023

Giai đoạn miệng – chuẩn bị
(Oral preparatory)

Giai đoạn miệng – đẩy
(Oral propulsive)

Giai đoạn hầu
(Pharyngeal)

Giai đoạn thực quản
(Esophageal)

lekhanhdienab@gmail.com

4

GIAI ĐOẠN CHUẨN BỊ Ở MIỆNG

Tự chủ/tự ý

Thức ăn/uống đưa vào miệng

Cử động: cắn, nhai, nghiền, trộn

Tạo viên thức ăn (bolus)

Chia nhỏ

<https://radiologyassistant.nl/head-neck/swallowing/swallowing-disorders-update>

GIAI ĐOẠN ĐẨY Ở MIỆNG

Tự chủ/tự ý

Đẩy viên thức ăn (bolus) ra sau

Kích hoạt giai đoạn hầu: phần sau lưỡi, cung khẩu cái,
thành hầu

Thở bằng mũi

Thường khoảng 1-1,5 giây

<https://radiologyassistant.nl/head-neck/swallowing/swallowing-disorders-update>

GIAI ĐOẠN ĐẦU

Tự động

Cổng hầu mũi: đóng

Xương móng và thanh quản: nâng lên và ra trước

Đường thở: đóng

Cơ nhẫn hầu: thư giãn và mở

Lưỡi: ép ra sau; Cơ hầu: co thắt

Thường khoảng 1 giây

<https://radiologyassistant.nl/head-neck/swallowing/swallowing-disorders-update>

GIAI ĐOẠN THỰC QUẢN

Tự động

Viên thức ăn (bolus): qua UES → qua LES → dạ dày.

Cơ nhẫn hầu: đóng

Thanh quản: hạ xuống

Thanh môn: mở

Chuyển động nhu động

Thường khoảng 8-20 giây

<https://radiologyassistant.nl/head-neck/swallowing/swallowing-disorders-update>

2. RỐI LOẠN NUỐT Ở NGƯỜI CAO TUỔI

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

9

ĐỊNH NGHĨA RỐI LOẠN NUỐT

Rối loạn nuốt: “[Một] sự suy giảm các hoạt động cảm xúc, nhận thức, cảm giác, và/hoặc vận động liên quan đến việc chuyển một chất từ miệng đến dạ dày, dẫn đến việc không duy trì được lượng nước và dinh dưỡng, đồng thời gây ra nguy cơ nghẹn và hít sặc”

Tanner. 2006 (p.16). Case studies in communicative sciences and disorders. Pearson Prentice Hall. Cited in Groher & Puntil-Sheltman (2015).

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

10

THUẬT NGỮ

Xâm nhập (penetration): thức ăn, thức uống đi vào tiền đình thanh quản nhưng chưa vượt qua dây thanh âm.

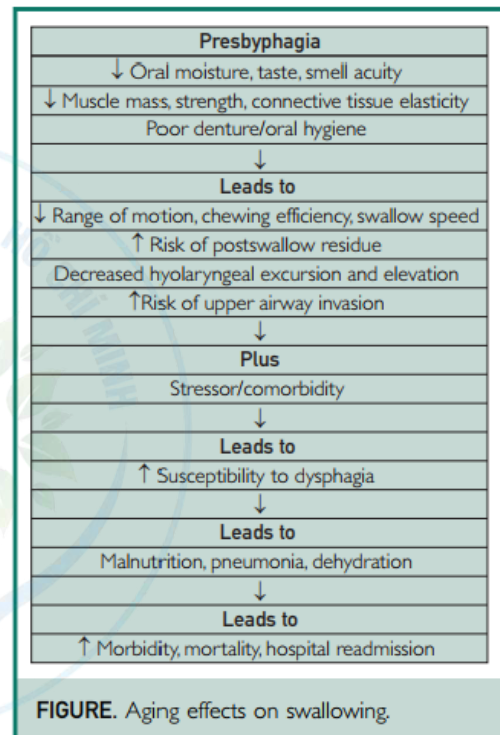
Hít sặc (aspiration): thức ăn, thức uống đi vào đường thở phía dưới dây thanh âm.

Hít sặc thầm lặng (silent aspiration): thức ăn, thức uống đi vào đường thở phía dưới dây thanh âm mà không có ho hoặc dấu hiệu/triệu chứng biểu lộ ra bên ngoài.

Viêm phổi hít (aspiration pneumonia): viêm phổi do hít sặc.

NUỐT Ở NGƯỜI CAO TUỔI – RỐI LOẠN NUỐT Ở NGƯỜI CAO TUỔI

(Thiyagalingam et al., 2021, Vol. 96, No. 2, pp. 488-497)

CÁC DẤU HIỆU CẢNH BÁO RỐI LOẠN NUỐT

Category	Signs
Cognition	Delirium Playing with food Inappropriate sizes of bites
Eating behavior	Increased amount of fluid remaining on plate Specific food/texture avoidance Prolonged mealtime Laborious chewing Repetitive swallowing Food pocketing in cheeks Increased need to clear throat
Impaired oropharyngeal function	Wet, hoarse voice Dysarthria Drooling Facial asymmetry, dystonia, atrophy Cough, choke when swallowing
Complaints or observations	Sensation of obstruction or bolus in throat or chest Regurgitation of food or acid Unexplained weight loss Impaired breathing during meals or immediately after eating

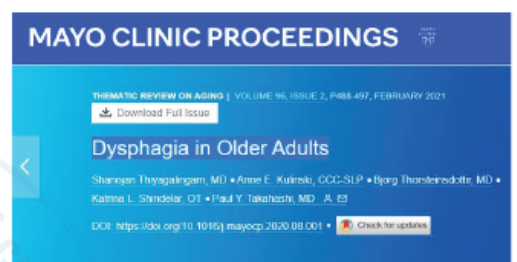
(Thiyagalingam et al., 2021, Vol. 96, No. 2, pp. 488-497)

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

13

RỐI LOẠN NUỐT Ở NGƯỜI CAO TUỔI: HỘI CHỨNG LÃO KHOA

- Rối loạn nuốt ở người cao tuổi:
hội chứng lão khoa,
ảnh hưởng 10% - 33% người cao tuổi

(Barczy et al., 2000; Clavé & Shaker, 2015; Cho et al., 2015)

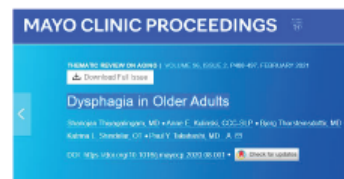
be better informed of what to expect. Given the more common prevalence of dysphagia found in older adults as well as its many adverse outcomes, dysphagia is now considered to be a geriatric syndrome that affects a patient's independence and quality of life.^{11,12} There continues to be a lack of comprehensive guidelines for the management of dysphagia in older adults.

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

14

RỐI LOẠN NUỐT Ở NGƯỜI CAO TUỔI: HỘI CHỨNG LÃO KHOA

- Nhiều người cao tuổi có rối loạn nuốt: không được chẩn đoán, có hành vi thích ứng. Một số có hít sặc thềm lặng (Thiyagalingam et al., 2021)
- Hành vi thích ứng: ăn từng miếng nhỏ, ăn chậm và bữa ăn kéo dài, tránh một số thức ăn, thức uống – Không được nhận biết có thể có rối loạn nuốt tiềm tàng – đến khi có hậu quả nghiêm trọng: sụt cân nhiều, rối loạn dinh dưỡng, suy kiệt, viêm phổi. (Namasivayam-MacDonald et al., 2019)

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

15

Review > Clin Interv Aging. 2016 Oct 7;11:1403-1428. doi: 10.2147/CIA.S107750.

eCollection 2016.

European Society for Swallowing Disorders – European Union Geriatric Medicine Society white paper: **oropharyngeal dysphagia as a geriatric syndrome**

Laura Wj Baijens¹, Pere Clavé², Patrick Cras³, Olle Ekberg⁴, Alexandre Forster⁵, Gerald F Kolb⁶,
Jean-Claude Leners⁷, Stefano Masiero⁸, Jesús Mateos-Nozal⁹, Omar Ortega²,
David G Smithard¹⁰, Renée Speyer¹¹, Margaret Walshe¹²

Affiliations + expand

PMID: 27785002 PMCID: PMC5063605 DOI: 10.2147/CIA.S107750

Free PMC article

FULL TEXT LINKS

ACTIONS

SHARE

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

16

3. PHỤC HỒI CHỨC NĂNG RỐI LOẠN NUỐT

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

17

ĐIỀU TRỊ / QUẢN LÝ RỐI LOẠN NUỐT

Nội khoa

Ngoại
khoa

Phục hồi
chức năng

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

18

PHỤC HỒI CHỨC NĂNG

Chiến lược có ý nghĩa bù trừ

- Chủ yếu tác động lên cách di chuyển của viên thức ăn/uống: tốc độ, hướng, ...
- Chỉ có tác động ngay, không kéo dài: lặp đi lặp lại một cách kiên định
- Tương đối đơn giản, nhưng vẫn cần khả năng hiểu, tập trung, ghi nhớ, hợp tác

(Groher & Crary, 2016)

PHỤC HỒI CHỨC NĂNG

Chiến lược có ý nghĩa phục hồi

- Cải thiện cơ chế sinh lý nuốt: sức mạnh, sự điều hợp, ...
- Có thể góp phần trong tính mềm dẻo thần kinh: cấu trúc, chức năng
- Tác động kéo dài: sau khi dừng tập luyện

(Groher & Crary, 2016)

PHỤC HỒI CHỨC NĂNG

Chiến lược có ý nghĩa phòng ngừa

- Phòng tránh/giảm thiểu tác động không tốt: thiếu hụt/rối loạn dinh dưỡng, ...
- Phòng ngừa/giảm thiểu nguy cơ ở nhóm dân số có nguy cơ: ví dụ, người cao tuổi

(Groher & Crary, 2016)

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

21

4. CHIẾN LƯỢC HỖ TRỢ: PHÒNG NGỪA

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

22

GIA TĂNG NHẬN THỨC CỘNG ĐỒNG: BÀI BÁO XÃ HỘI

Sức khỏe

Nhiều bệnh nhân bị rối loạn nuốt nhưng không biết

Lan Chi - nn.lanchi@yahoo.com ★★★★★

26/10/2022 04:00 GMT+7

Thích 0

Chia sẻ

Nhiều bệnh nhân bị rối loạn nuốt nhưng không biết, hoặc có nhận thấy những dấu hiệu bất thường nhưng bỏ qua, đến lúc tình trạng này gây những hậu quả nghiêm trọng thì mới đến bệnh viện để được điều trị.

<https://thanhvien.vn/nhieu-benh-nhan-bi-roi-loan-nuot-nhung-khong-biet-1851514313.htm>

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

23

MỘT SỐ LƯU Ý CƠ BẢN
về CÁCH CHO ĂN UỐNG
CHO NGƯỜI CÓ KHÓ KHĂN VỀ NUỐT

NÊN cho ăn uống	KHÔNG NÊN cho ăn uống
Khi người bệnh tỉnh táo	Khi người bệnh đang ngủ hoặc đang lơ mơ
Khi người bệnh ở tư thế ngồi thẳng	Khi người bệnh ở tư thế nằm
Khi người bệnh có khả năng giữ thẳng đầu cổ hoặc hơi gập cổ về phía trước	Khi người bệnh đang nằm ngửa cổ ra sau
Sau khi người bệnh nuốt hết thức ăn, thức uống trong miệng	Khi người bệnh chưa nuốt hết thức ăn, thức uống trong miệng
Khi người bệnh mang răng giả (nếu có)	Khi người bệnh quên mang răng giả
Một cách chậm rãi, từ từ	Khi hấp tấp, vội vã
Trong môi trường yên tĩnh	Trong môi trường ồn ào gây mất tập trung

Bệnh viện An Bình; ĐT: 028 3923 4260
Khoa Phục hồi chức năng

GIA TĂNG NHẬN THỨC CỘNG ĐỒNG: PHÂN PHÁT TỜ RƠI

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

24

Bữa ăn an toàn và thoải mái cho người khó nuốt

Người trình bày: TS Lê Khánh Điền

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

25

“ Khóa tập huấn này nhằm giúp người học trong việc làm giảm nguy cơ nhập viện và tử vong cho những người bị khó nuốt.

Khóa này được thiết kế nhằm tăng khả năng có được một bữa ăn an toàn và thoải mái.

”

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

26

Training for carers in Vietnam

- The training takes about 3 hours
- People who have done the training found it very useful
- It is important to teach family members and carers of people with swallowing difficulty about safe mealtimes
- The project was funded by the University of Technology Sydney, with Prof Bronwyn Hemsley (Speech Pathology)

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

27

QUẢN LÝ THUỐC SỬ DỤNG CHO NGƯỜI CAO TUỔI

Geriatric Care 2020; volume 6:9137

Presbyphagia and dysphagia in old age

Stefano Cavallero, Ligia J. Dominguez, Laura Vernuccio, Mario Barbagallo
Geriatric Unit, Postgraduate School of Geriatrics, University of Palermo,

Table 2. Drugs associated with dysphagia in old people.

Medication altering cognitive function/alertness

- Antiepileptics
- Antianxiety
- Antihypertensives, especially centrally acting
- Antiemetics
- Alcohol

Medications producing xerostomia

- Anticholinergics (e.g., sedating antihistamines, medication used for Parkinson's Disease)
- Antipsychotics
- Antidepressants
- Opiates
- Retinoids

Medications associated with esophagitis

- Antibiotics
- Steroids
- Nonsteroidal anti-inflammatory drugs
- Biphosphonates
- Other (e.g., warfarin, diazepam, phenobarbital)

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

28

GIẢM THIỂU
NGUY CƠ VIÊM PHỔI

Việc hít sặc các chất tiết chứa nhiều vi khuẩn và/hoặc
hít sặc chất trào ngược là những yếu tố làm tăng cao
nguy cơ viêm phổi.

VỆ SINH RĂNG MIỆNG

QUẢN LÝ TRÀO NGƯỢC

KIỂM SOÁT BỆNH NỀN

TỐI ƯU HOÁ TƯ THẾ

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

29

LẤY NGƯỜI BỆNH LÀM TRUNG TÂM

BỘ Y TẾ
TRUNG TÂM TRUYỀN THÔNG - GIÁO DỤC SỨC KHỎE TRUNG ƯƠNG
NATIONAL CENTER FOR HEALTH COMMUNICATION AND EDUCATION

BÀI VIẾT

A+ A A-

Ngành Y tế lấy người bệnh làm trung tâm với sự hài lòng của người bệnh là số một

15/07/2015 02:58 PM

<http://t5g.org.vn/nganh-y-te-lay-nguoi-benh-lam-trung-tam-voi-su-hai-long-cua-nguoi-benh-la-so-mot>

QĐ 6858-QĐ-BYT-2016-Bộ Tiêu Chí Chất Lượng Bệnh Viện Việt Nam

16/04/2023

30

lekhanhdienab@gmail.com

LÀM VIỆC NHÓM TRONG QUẢN LÝ RỐI LOẠN NUỐT

16/04/2023

31

lekhanhdienab@gmail.com

4. CHIẾN LƯỢC HỖ TRỢ: BÙ TRỪ và PHỤC HỒI

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

32

NGÔN NGỮ TRỊ LIỆU (ÂM NGỮ TRỊ LIỆU)

- America: Speech-Language Pathology
- The UK: Speech and Language Therapy or Speech Therapy
- Australia: Speech Pathology
- France: Orthophonie
- Switzerland: Logopédie

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

33

CẬP NHẬT THÔNG TIN: PHỤC HỒI CHỨC NĂNG

THÔNG TƯ 46/2013/TT-BYT

- *Phục hồi chức năng* (sau đây viết tắt là PHCN) là quá trình trợ giúp cho người bệnh và người khuyết tật (sau đây gọi chung là người bệnh) bằng phương pháp y học, kỹ thuật PHCN, biện pháp giáo dục và xã hội làm giảm tối đa ảnh hưởng của khuyết tật, giúp người bệnh có cơ hội bình đẳng tham gia các hoạt động xã hội và hòa nhập cộng đồng.

THÔNG TƯ 24/2021/TT-BYT

- *Phục hồi chức năng* là một tập hợp các can thiệp, bao gồm các phương pháp y học, kỹ thuật phục hồi chức năng, công nghệ trợ giúp, biện pháp giáo dục, hướng nghiệp, xã hội và cải thiện môi trường, để người bệnh và người khuyết tật (sau đây gọi chung là người bệnh) phát triển, đạt được, duy trì tối đa hoạt động chức năng, phòng ngừa và giảm khuyết tật phù hợp với môi trường sống của họ.”

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

34

CẬP NHẬT THÔNG TIN: NGÔN NGỮ TRỊ LIỆU

- *Ngôn ngữ trị liệu* là kỹ thuật sử dụng các hình thức giao tiếp và tương tác để lượng giá, chẩn đoán, phòng ngừa và điều trị, can thiệp, nghiên cứu các vấn đề rối loạn về giao tiếp, ngôn ngữ, lời nói, giọng nói, sự trôi chảy (nói khó), nghe, nhận thức và **nuốt của người bệnh**.

(THÔNG TƯ 24/2021/TT-BYT: có hiệu lực 01/02/2022)

NGÔN NGỮ TRỊ LIỆU (ÂM NGỮ TRỊ LIỆU)

Speech-Language Pathologists

About Speech-Language Pathology

Speech-language pathologists (SLPs) work to prevent, assess, diagnose, and treat speech, language, social communication, cognitive-communication, and **swallowing disorders** in children and **adults**.

<https://www.asha.org/students/speech-language-pathologists/>

CHIẾN LƯỢC CÓ Ý NGHĨA BÙ TRỪ

- Phương thức ăn uống: đường miệng hay không qua đường miệng, bù nước.
- Điều chỉnh thức ăn, thức uống
- Điều chỉnh tư thế: cơ thể (vd, nằm nghiêng), đầu (vd, chin tuck, chin up)
- Tăng cường cảm giác: nhiệt độ, vị giác, thức uống có gas, kích thích xúc giác nhiệt
- Kỹ thuật giữ-thở (breath-holding)
- Kỹ thuật phát âm

16/04/2023

37

lekhanhdienab@gmail.com

VÍ DỤ MỘT CHIẾN LƯỢC BÙ TRỪ: ĐIỀU CHỈNH THỨC ĂN, THỨC UỐNG

<https://iddsi.org/Framework>

The IDDSI Framework

Providing a common terminology for describing food textures and drink thicknesses to improve safety for individuals with swallowing difficulties.

© The International Dysphagia Diet Standardisation Initiative 2019 @ <https://iddsi.org/framework/>

Licensed under the Creative Commons Attribution Sharealike 4.0 License <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>.
Derivative works extending beyond language translation are NOT PERMITTED.

30/12/2022

38

CƠ SỞ CỦA CHIẾN LƯỢC CÓ Ý NGHĨA PHỤC HỒI

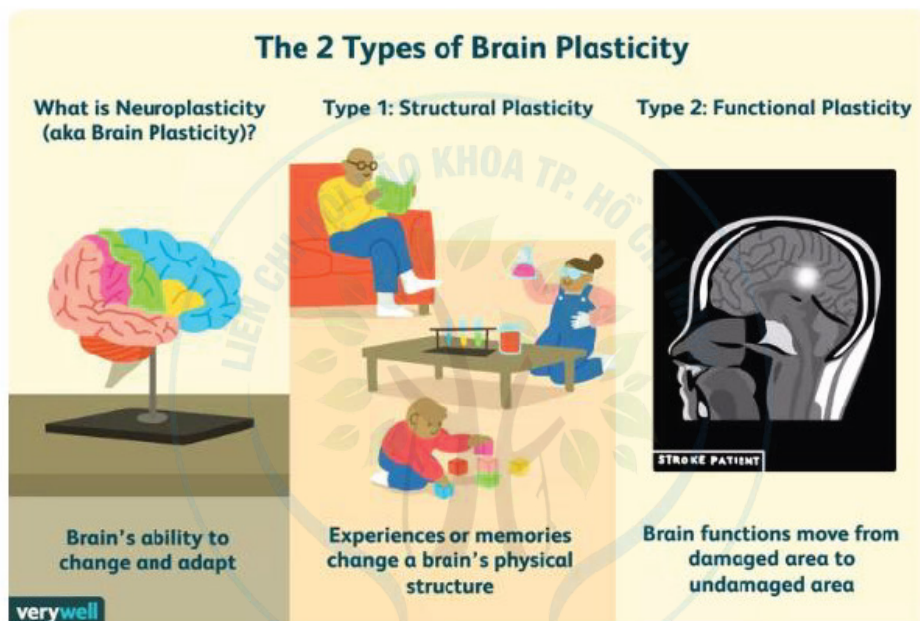
- Dựa trên tính mềm dẻo thần kinh: sự tái tổ chức về mặt cấu trúc và/hoặc chức năng của hệ thần kinh trung ương nhằm đáp ứng sau tổn thương não do đột quỵ hoặc chấn thương.

Mateos-Aparicio & Rodríguez-Moreno (2019)

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

39

<https://www.verywellmind.com/what-is-brain-plasticity-2794886>

16/04/2023

lekhanhdienab@gmail.com

40

LÀM VIỆC NHÓM TRONG QUẢN LÝ RỐI LOẠN NUỐT

16/04/2023

41

lekhanhdienab@gmail.com

CHÂN THÀNH CẢM ƠN

lekhanhdienab@gmail.com

